

Másodfokban :

A vármegye alispánja.

Harmadfokban :

A vármegye közigazgatási bizottsága.

Két érdemben egybehangzó ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Nagyfontosságúnak és megnyugtatónak tartom e szabályrendeletben végül a kulturmérnöki hivatalnak, de főleg az erdőfelügyelőségnek, az erdészetnek biztosított beavatkozást, mert e gondozó kezekben látom megvalósulni azt a magasztos célt, melyet a törvényhatóság e szabályrendelet megalkotásánál maga elé tűzött.

A fűrj és fogoly viszonylagos elterjedése hazánkban.

A Magyar Ornithologiai Központ fölhívása.

Mind általánosabbá és hangosabbá válik az a panasz, hogy ijesztő mértékben pusztul Magyarországnak hajdan méltán híres madárvilága. Érthető ez a panasz, ha a réti és vizi madárvilágra vonatkozik, amelytől csak az utolsó fél-század alatt is egy millió holdnál nagyobb területet hódított el ármentesítések révén a haladó kultúra. De éppen evvel a ténnyel kapcsolatban annál föltűnőbb a *fűrj* rohamos pusztulásáról szóló panasz, minthogy az elhódított óriási területek éppen az ő birodalmát gyarapították, úgy hogy inkább rohamosabb elszaporodását lehetett volna várni.

A tény azonban mégis csak az, hogy a fűrj nagyon megfogyott, amit kétségtelenül bizonyít a Magyarország vadlelövéséről szóló statisztika (Vadászlap, 1897—1907. évf.) Összehasonlítás céljából és alább kiderülő okokból egyuttal ideiktatom a fogolyra vonatkozó lőjegyzéket is. Eszerint 11 év alatt a következőképpen alakult az évenként lelőtt foglyok és fűrjek mennyisége:

Év	Fogoly	Fűrj
1895	163973	84521
1896	207427	74749
1897	269027	63601
1898	287259	60967
1899	389314	75715
1900	396890	55863

Év	Fogoly	Fürj
1901	392020	66948
1902	444955	91209
1903	464027	76576
1904	553895	77547
1905	575662	94600

A látszat szerint tehát nem fogyott a fürj; ha azonban lőjegyzékét összehasonlítjuk a fogolyéval, akkor egészen más eredményre jutunk. A lelőtt foglyok száma ugyanis állandóan növekedett s 1905-ben már 3-szor akkora volt, mint 1895-ben. Ha a két faj arányosan szaporodott volna, akkor a változatlan körülmények következtében 1905-ben legalább 255.000 fürjet lehetett volna löni, holott a lőjegyzék csak 94.600-at mutat ki.

Itt meg kell jegyezni azt, hogy 1895-ben még sokkal kevesebb vadásztársaság és uradalom küldött be lőjegyzékeket mint 1905-ben. Míg azonban a jóval több helyi lőjegyzék alapján összeállított országos kimutatás a fogolyra nézve rohamos emelkedést eredményezett, addig a fürjnél csak alig tudott a status quo ante-n tulmenni. Ez a tény közvetve azt mondja ki, hogy *a fürjállomány 1895-től 1905-ig tetemesen és rohamosan csökkent.* A lelőtt foglyok számának óriási emelkedését — 1905-ben 400000-el több volt, mint 1895-ben — azonban tisztán ez a körülmény nem magyarázhatja meg, azt kell következtetnünk belőle, hogy *a fogolyállomány ezalatt az idő alatt tetemesen és rohamosan növekedett.*

Önkénytelenül is fölmerült az a kérdés, hogy mi ennek a sajátságos tűneménynek az oka? A két faj tartózkodási helyei és fészkelési viszonyai alig különböznek egymástól, s így legfeljebb arról lehetne szó, hogy a fürj valamivel későbbben fészkel, s ennek következtében aratás alkalmával valamivel több költsége pusztul el.

Ennél sokkal nagyobb hatása a fürj vonulása, mert ezalatt rengeteg veszélynek van kitéve, különösen a Földközi tenger partvidékein, ahol évenként milliószámra fogják őket. Némi izelítőül csak két példát hozok föl; 1895-ben Marseille kikötőjébe 8.000.000 fürj érkezett, Alexandriából pedig évenként 2.000.000 kerül kivitelre. Kétségtelen, hogy ezekben a horroribilis számokban

rengeteg sok hazai fűrj is szerepel, s hogy az ezekből a mészárolásokból előálló irtózatossá válások lényegesen hozzájárulnak a fűrjállomány rohamos csökkentéséhez.

Evvel szemben a fogolynál esetleg azt lehetne érvényesíteni, hogy azt nálunk jóval több ideig lövik, tehát aránylag is nagyobb mennyiségben s hogy oly télen át, mint amilyen volt pl. az idei, ugyancsak rettenetes sok fogoly esik a hideg hó, élelemhiány s ennek következtében az orvvadászok áldozatául.

A két madárfaj sajátos viszonyában *dr. Tarján Tibor*, aki ezt a kérdést fölvetette (*Aquila* 1906. évf. 220. lap), még azt az észrevételt tette, hogy oly területeken, ahol gyakori a fogoly, ott rendesen ritka a fűrj, és fordítva, továbbá azt, hogy régebben fűrjdus vidékeken a fogoly nagyobb mértékű elszaporodásával fokozatosan csökkent, ugyszólván megsemmisült a fűrjállomány. Arra a föltevésre jutott ezek alapján, hogy *talán éppen a fogoly az, amely kiszorítja a fűrjet*.

A részletes, megyék szerint összeállított löjegyzekek, melyeket rövidség kedvéért külön föl nem tüntetek, valóban igazolják *dr. Tarján* észrevételét. Pl. Bács, Torontál és Temes megyékben, a leghíresebb fűrjező területeken 1895-ben még 12-szer, 24-szer ill. 48-szor annyi fűrjet lőttek, mint foglyot, 1905-ben pedig már közel egyenlő számban kerültek terítékre. A fogolyállomány tehát rohamosan növekedett. De vajjon tényleg a fűrj rovására szaporodott-e a fogoly? Mert ezt a tagadhatatlan térfoglalást esetleg úgy is lehetne magyarázni, hogy a fogoly vadászati értékesebb lévén a fűrjnél, azt több védelemben részesítik, települését mesterségesen is elősegítik, esetleg éveken át nem lövik, minek következtében természetesen növekedik a létszáma, anélkül azonban, hogy evvel egyuttal utját állaná a fűrj elszaporodásának. A fűrj evvel szemben teljesen magára van hagyatva, hogy a délvidéki pusztítás által szenvedett súlyos veszteségeket természetes szaporodás útján valahogyan helyrehozza.

Mindez természetesen csak többé-kevésbé megokolt föltevés vagy sejtés, amelyeket tisztán csak azért tárgyaltam, hogy könnyebben és alaposabban lehessen válaszolni alábbi fölhevítésszerű kérdésre. A kérdést csak országos fölvetés útján lehet eldönteni, oly módon, hogy minden hozzáértő közli tapasztalatait.

Nevezetesen:

1. *Minő a viszony jelenleg valamely (lehetőleg pontosan megjelölt) területen a fürj és a fogoly között, melyik a gyakoribb?*

2. *Minő volt ez a viszony régebben?*

3. *Minő okokra vezethető vissza az egyik vagy másik faj csökkenése vagy elszaporodása, tényleg kiszorítja-e a fogoly a a fürjet?*

Minthogy ezt az országos fölvételt egyuttal a *fürjvonulás országos megfigyelésére* is óhajtjuk fölhasználni, azért tisztelettel kérjük az idei vonulás megfigyelésében és megfigyeltetésében a fürjre is nagyobb súlyt fektetni.

Megjegyzendő, hogy lehetnek oly területek is, amelyeken az egyik vagy a másik, vagy mind a két faj elő se fordul; az országos fölvétel csak akkor teljes, ha ismerjük ezeket a területeket is, s ezért kérjük ezeket is jelezni.

Tisztelettel és bizalommal fordulunk — mint már annyiszor — a magyar erdészeti tisztikarhoz, hogy idevágó tapasztalataikat a *Magyar Ornithologiai Központ*, Budapest VIII. József-körut 65. I. czimére az 1907. év folyamán beküldeni sziveskedjenek. Más lapokban is fölvetettük a kérdést, s a begyűlt anyag földolgozásában nehezen nélkülözhetnők régi kipróbált munkatársainknak mintegy ellenőrzést gyakorló jelentéseit.

Schenk Jakab

a M. O. K. asszisztense.

A mókus (*Sciurus vulgaris*) kártékonyága.

Irta: *Barthos Gyula*.

A mókus kártékony hatása czimén egy apró közlemény jelent meg a „Vadászat és Állatvilág” ez évi 3. számában, mely szerint egy tapasztalt erdész megfigyelései szerint fenyvesekben sok mókus „kipusztulással fenyegetheti az egész erdőt, legalább szépségét”.

Ez az állítás ilyen értelemben tagadhatatlanul tulzott, hogy azonban erdeinknek ezen örökké jókedvű komédiása éppen hasznosnak avagy közömbösnek nem mondható, kitűnik a mókusnak kártékonyágát felölelő következő pontokból: